

A startmunka mintaprojekt elemzése Hajdúböszörmény városában

Oláh Judit¹ – Terjék László²

A közfoglalkoztatás, mint aktív foglalkoztatáspolitikai eszköz alapvető célja, hogy a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű, alacsony iskolázottságú, tartós munkanélküliek célcsoportját az állam ne csak segélyből próbálja segíteni, hanem felkarolásukkal foglalkoztatást biztosítson számukra, mely elsősorban átmeneti jellegű. Kutatásunkban a közfoglalkoztatásban részt vevők szintjének munkaerő-piaci szempontból meghatározó jellemzőit vizsgáltuk, mely során arra voltunk kíváncsiak, hogy azok milyen összefüggésben állnak a közfoglalkoztatással. Ennek megalapozására kutatási módszerünk fókuszában elsősorban kérdőíves adatgyűjtést alkalmaztunk, melynek során 300 fővel töltöttük ki kérdőívünket. A közfoglalkoztatást többféle szempontból meg lehet ítélni. A számok vonatkozásában el lehet mondani, hogy az elmúlt években folyamatosan nőtt a Kormány által e célra fordított költségvetési keret. Hasznossága szempontjából pedig az állapítható meg, hogy azon intézmények számára mindenképpen hasznos, amelyeknek önerőből nincsen pénzük alkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatni embereket a település feladatainak ellátására.

Kulcsszavak: közfoglalkoztatás, munkanélküliség, startmunka mintaprojekt

1. Bevezetés

Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök fontosságát mi sem jelzi jobban, minthogy az Európa 2020 stratégiája kifejezetten új eszközök kidolgozásának tervezetét tartalmazta (European Commission 2010). Ezen eszközök sokszínűsége országonként eltérő, viszont leggyakoribbak szinte mindenhol mind ráfordítás mind a résztvevők számát illetően a képzési programok (általános, szak-, munkahelyi), a foglalkoztatás támogatási programok (bértámogatás, stb.), és a közhasznú foglalkoztatás (Dar-Tzannatos 1999, Boone–Ours 2004, Hudomiet–Kézdi 2008). Napjainkban az *unió*

¹ Oláh Judit, PhD, habil, egyetemi docens, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar Alkalmazott Informatika és Logisztika Intézet Logisztika Menedzsment Tanszék (Debrecen).

² Terjék László, PhD, adjunktus, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar Alkalmazott Informatika és Logisztika Intézet Logisztika Menedzsment Tanszék (Debrecen).

egy-egy országában eltérő hangsúlyt kapott a közfoglalkoztatás, mind ráfordítás mind az érintett célcsoport nagyságát, vagy az eszköz differenciáltságát tekintve. Kis (2012) rámutat arra, hogy a foglalkoztatás az életminőség kiemelt jelentőségű befolyásoló tényezője, mivel a munkajövedelmek biztosításán keresztül nagymértékben meghatározza a lakosság szükségleteinek kielégítését, illetve az emberi erőforrások újratermelését. Lévéen, hogy a foglalkoztatás fontos szerepet játszik a települések és térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének fenntartásában (Kis 2008), a munka hozzáférhetőségének javítása, a foglalkoztatás bővítése alapvető jelentőséggel bíró fejlesztéspolitikai célkitűzés.

Az Európai Unióhoz való tartozásunk tekintetében az egyik célkitűzés szerint Magyarországnak 2020-ra el kell érnie a 75%-os foglalkoztatottsági rátát. Eme célhoz való közelebb jutás eszközeként véleményünk szerint felhasználható a közfoglalkoztatási rendszer - mely mégis inkább csak egy tömeges „munkakiváltó” kellék - de hosszabb távú fenntartása komoly társadalmi elégedetlenséghez vezethet. Már most is központi kérdéssé nőtte ki magát az, hogy vajon mennyire hatékony, megéri-e a közfoglalkoztatás? Bár annak célja az átmeneti segítségnyújtás és a munkanélküliek visszavezetése az elsődleges munkaerő-piacra, arról azonban mégsem találunk adatokat, hogy ezt a közfoglalkoztatási rendszerből kikerülve hány embernek sikerült megvalósítania.

A közigazgatás átalakításával párhuzamosan zajlott a közfoglalkoztatás rendszerének átalakítása. 2011. január 1-től új támogatási rendszer, a *Nemzeti Közfoglalkoztatás Programja* váltotta fel a közfoglalkoztatás eddigi rendszerét, melynek legfőbb célja, hogy minél több munkára képes és kész aktív korú, szociálisan rászoruló ember számára biztosítson munkalehetőséget. Az új egységes rendszer sajátossága, hogy közfoglalkoztatás csak a munkaügyi kirendeltség közvetítésével valósulhat meg, melynek szabályozását a *2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról* foglalja össze. Ezzel a jogalkotó megszüntette a három különböző közfoglalkoztatási pillért, vagyis a közcélú-, közhasznú-, közmunka programformákat, melyeket egységes rendszerbe foglaltak. Artner (2013) szerint a közfoglalkoztatás három különböző programcsoportja (országos, hagyományos önkormányzati, startmunka vagy másként: „kistérségi mintaprogram”) keretében foglalkoztatottak létszáma a két évvel azelőttinek a duplájára nőtt: 2009-ben 139 ezer, 2011-ben 271 ezer főt ért el (jóval többet, mint az eredeti terv szerinti 219 ezer fő).

A törvény rendelkezései bevezették a közfoglalkoztatási jogviszony fogalomrendszerét, amit a munkaviszony egy speciális formájaként definiál. Eme jogviszonyformára a 2012. évi I. törvény, vagyis a Munka Törvénykönyvének szabályait kell alkalmazni. Ez alapján a közfoglalkoztatási jogviszony a rendes

munkaviszonnyal szemben csak határozott időre hozható létre próbaidő nélkül, és időtartama nem lehet hosszabb a közfoglalkoztatáshoz nyújtott támogatás időtartamától (Bagó 2013). Az a természetes személy lehet közfoglalkoztatott, aki a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény alapján munkaviszonyt létesíthet, kivéve, aki tizenhatodik életévét még nem töltötte be, illetve a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény rendelkezései szerint álláskereső, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesül, viszont nem jogosult szociális, illetve álláskeresői támogatásra. A Közfoglalkoztatási törvény 2012. január 1-jétől módosult, így e szerint közfoglalkoztatott lehet az is, aki a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló törvény alapján rehabilitációs ellátásban részesül (Bagó 2013).

2011. július 1-én létrejött a Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Helyettes Államtitkársága, mely a Nemzetgazdasági Minisztériumtól átvette a közfoglalkoztatás koordinációját és a közfoglalkoztatási támogatás pénzügyi forrását. 2014-ben a közfoglalkoztatásra szánt összeg a Nemzeti Foglalkoztatási Alapban több mint, 183 milliárd forint, álláskeresői járadékra pedig csupán 56 milliárd forinttal számolnak. 2013-ban 172 milliárd forintot fordítottak közfoglalkoztatásra – a téli közfoglalkoztatás 20 milliárd forintos kiegészítésével –, és 50 milliárd forintot pedig álláskeresői járadékra. 2013 novemberében jelentősen növekedett a közfoglalkoztatás rendszerébe kerülők száma, melynek oka a fentebb már megemlítésre került téli közfoglalkoztatás fellendítése. A Központi Statisztikai Hivatal szerint ennek köszönhetően 2013 IV. negyedévében 26 ezer fővel gyarapodott a foglalkoztatottak száma, és ezzel a 15-64 évesek körében a foglalkoztatási ráta megközelítőleg 60%-ra emelkedett (KSH 2014).

A közfoglalkoztatás a hátrányos helyzetű álláskeresők számára biztosít határozott idejű, átmenti munkalehetőséget évről évre egyre nagyobb összegű állami támogatás mellett és egyre nagyobb létszámot bevonva (Bagó 2013, Lőrincz 2013).

A közfoglalkoztatás az úgynevezett nem piaci munkahelyteremtés kategóriájába tartozik, és elődeihez hasonlóan folyamatosan viták középpontjában áll, dilemmái Európa szinten is megfigyelhetők. A közmunkavégzés pénzügyi rentabilitása, vagyis hogy a benne részt vevők megtermeljék a bérüket és a közmunka költségeit, természetesen csak úgy képzelhető el, ha a munkavégzés a termelés területén, a vállalkozói szférában történik, és új, a piacon értékesíthető értéket állít elő (Antalik et al. 2013, 74. o.).

A bírálói legfőképpen azt nehezményezik, hogy nem elég hatékony, sokszor nem valós szükségletet elégít ki, a költségvetést terheli a finanszírozása, ezért hosszabb távon nem életképes munkahelyeket teremt. A közfoglalkoztatás hasznossága elsősorban társadalmpolitikai összefüggésben értelmezhető és

tolerálható, ha a gazdaság kemény követelményei itt háttérbe szorulnak (Bagó 2013).

2. A vizsgálat anyaga és módszere

Hajdúböszörmény a Nyírség és a Hajdúság találkozásánál fekszik, Kelet-Magyarország első számú regionális centrumának, Debrecennek az agglomerációjában található. Az egykor igen jól prosperáló hajdúváros ma helyét és szerepét keresi a térségben, szerkezetátalakítási, valamint foglalkoztatási problémái vannak. A kistérség munkaerő-piaci helyzetét a földrajzi elhelyezkedése határozza meg, ebből kifolyólag a gazdasági élet nehézségei halmozottan jelentkeznek. Fejlettségi besorolását tekintve országosan ugyan nem tartozik a 33 leghátrányosabb kistérséghez, de *hátrányos helyzetű* lévén, *súlyos munkanélküliségi problémákkal* küzd.

Kérdőívünket – a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának írásbeli kérelmére –, a Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Helyettes Államtitkársága is jóváhagyta. A kérdőív felépítését tekintve egy általános adatfelvételi lapból és az adott célcsoportra vonatkozó hipotézisek alapján megfogalmazott kérdésekből állt. A kérdések döntően feleletválasztós kérdés formájában szerepelnek a kérdőívben. Hajdúböszörményben a 2013. évi kistérségi mintaprojektek indítása március 1. A vizsgálatot 2013 májusában végeztük, azoknak a közfoglalkoztatottaknak a körében, akiket ebben az évben leghamarabb közvetítettek. A kérdőív 37 kérdésből állt, és 300 fő közfoglalkoztatott töltötte ki (Oláh 2013).

3. A vizsgálat eredménye

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a 2012. évet követően 2013-ban is pályázatot nyújtott be a startmunkaprogram keretében közfoglalkoztatás támogatására, melyet megnyert. A 2013-ban elnyert összes program több mint egymilliárd forint értékű, amelyen belül a beruházási eszközkölségek, a várost gyarapítva, közel 160 millió forint értékűek. 2013-ban a közfoglalkoztatásba bevontak száma 975 fő volt. A *mintában 300 fő közfoglalkoztatott* szerepelt, megoszlásukat tekintve elmondható, hogy a belvízelvezető rendszerek rendbetétele projektben 62 fő, az illegális hulladéklerakó helyek felszámolása projektben 34 fő, a közúthálózat karbantartása projektben 72 fő, a biogazdálkodási projektben 9 fő, a mezőgazdasági földutak rendbetétele projektben 31 fő, a növénytermesztési

projektben 22 fő, a betonelem gyártási projektben 7 fő, a téli közfoglalkoztatási projektben 37 fő és az egyéb értékteremtő projektben 26 fő vett részt.

A kutatási kérdőívet kitöltők 36,6%-a (110 fő) nő és 63,3%-a (190 fő) férfi. A nők aránya több mint a 2012. évi start mintaprojektekben képviselt arányuk (30%). A várt nembeli arány összefüggésben áll a programban elvégzendő feladatokkal. A projektek munkafeladatait megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy a feladatok olyan munkaköröket feltételeznek, melyeket elsősorban a munka jellegéből fakadóan, az elvárt szakképzettség miatt a férfi munkaerő tudja betölteni. A nők a növénytermesztési projektben és a többi projekt adminisztrációs munkaköreibe felvett közfoglalkoztatottak lehettek.

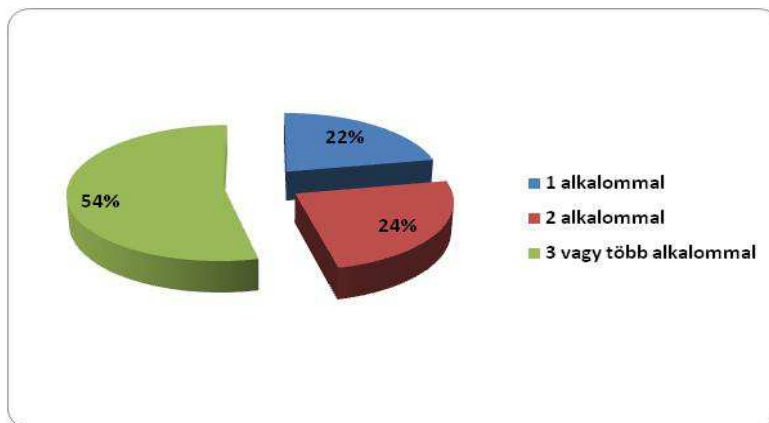
Megállapítható, hogy a programban dolgozók 40%-a (118 fő), a 36-50 év közötti korosztályhoz tartozik. Ennek okaként egyrészt az említendő, hogy az elsődleges munkaerő-piacon, 40 éves kor alatt még nagyobb az esély az elhelyezkedésre, másrészt az, hogy a közfoglalkoztatás elsődleges célcsoportja a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők. A 26-35 év közötti korosztály és az 51-60 év közötti korosztály hasonló aránnyal szerepelt (23%). A 21-25 év alattiak (32 fő) alacsony részvételének (11%) oka ismételtelen a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságra vezethető vissza, mely meghatározza a programban való részvételének lehetőségét. A minta alapján kijelenthetjük, minden álláskeresőnek kortól függetlenül van esélye a közfoglalkoztatásban elhelyezkedni. A közfoglalkoztatót nem ösztönzi semmilyen olyan kedvezmény, mint az elsődleges munkaerő-piacon foglalkoztatókat, hogy egyes korosztályhoz tartozók alkalmazása esetén nagyobb támogatást kaphatnának (Csoba 2010, Szabó 2013).

Az 1. ábra a közfoglalkoztatásban való részvétel előfordulásának gyakoriságát mutatja. *H1: Feltételezésünk volt ezzel a kérdéssel kapcsolatban, hogy a megkérdezettek nagy része, már több mint három alkalommal vett részt közfoglalkoztatásban.*

Az 1. ábrán látható, hogy a program résztvevőinek 54%-a (161 fő) már 3 vagy több alkalommal végzett közfoglalkoztatás keretében munkát. Ez több okra vezethető vissza. Egyik oka az, mint már korábban említettük, hogy a közfoglalkoztatás elsődleges foglalkoztatási típusá vált, és az önkormányzatok a települések legmeghatározóbb foglalkoztatói lettek, a térség gazdasági viszonyaira való tekintettel. Egyéb elhelyezkedési lehetőség hiányában az önkormányzati foglalkoztatás a települések lakóinak életében nélkülözhetetlenné vált. *Az eredményt tekintve a H1 beigazolódott, mivel az 300 fő közül 161-en (54%) már több mint három alkalommal vettek részt a közfoglalkoztatási programban.* Ez az önkormányzati közfoglalkoztatás meghatározó jellegére mutat rá. A közfoglalkoztatási programok értékteremtő céljukat csak akkor tudják teljesíteni, ha az abba bevont személyek érdekeltek és motiváltak a minél hatékonyabb

munkavégzésre. Az önkormányzatok, mint közfoglalkoztatók, a dolgozók kiválasztásánál figyelembe veszik egyrészt a jogszabályi kötelezettségeket, illetve figyelemmel vannak arra, hogy a startmunka mintaprogramokba, – melyek időtartamukat tekintve akár 12 hónaposak is lehetnek – azok az álláskeresők kerüljenek elsősorban felvételre, akik már korábbi közfoglalkoztatotti jogviszonyuk alatt az elvártaknak megfelelően teljesítettek. A közfoglalkoztatás kötelező jellegű elvállalása – jogszabályok alapján – újabb okként említhető a visszatérő részvételre. Az elsődleges munkaerő-piacra való visszatérés egyrészt azért nehéz, mert nem jut idejük álláskeresésre, másrészt a programban résztvevők „hozzászoknak” a közfoglalkoztatás ún. szezonálisához.

1. ábra Hány alkalommal dolgozott a közfoglalkoztatás keretében?

Forrás: Saját szerkesztés

A kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, hogy a közfoglalkoztató részéről történt-e tudásfelmérés, mielőtt a munkába állás megtörtént volna. A válaszadók 88%-a (263 fő) véleménye szerint nem történt tudásfelmérés a közfoglalkoztató részéről. A szerzett információk és tapasztalataink alapján ez elsősorban abból adódhat, hogy a közfoglalkoztatásba rendszeresen azok a visszatérők kerülnek, akiknek a munkáját, képességeit már ismeri a közfoglalkoztató. Az eredményekben jelentősen közrejátszott a tudásfelmérés idő, és költségigénye valamint a közfoglalkoztatók adminisztratív leterheltsége is. A közfoglalkoztatásba kerülés előtt nem szokott tudásfelmérés lenni, csak a mezőgazdasági programban volt bemeneti mérés a tanfolyam megindulása előtt, amit 57 fő válasza támasztott alá.

Az elsődleges munkaerő-piacra való visszatérési illetve az újbóli közfoglalkoztatásban való részvételi szándékot kívánja szemléltetni a 2. ábra. Ebben

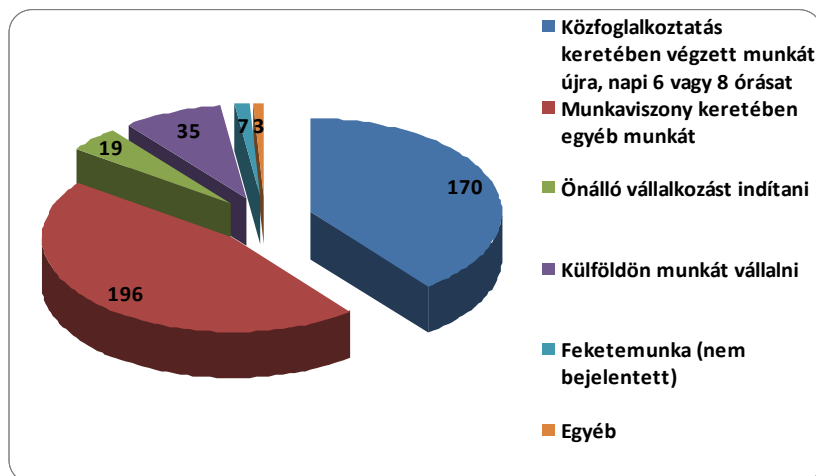
az esetben fontos megjegyeznünk, hogy a választ adók több foglalkoztatási formát is megjelölhettek egyszerre, tehát nem 300 az esetszám, hanem összesen 430.

H2: Elvárásunk szerint a megkérdezettek nagy része az elsődleges munkaerőpiacon szeretne munkát vállalni a jövőben, munkaviszony keretében.

H3: Feltételezzük, hogy a közfoglalkoztatásban résztvevők el akarják kerülni a feketemunkát.

A kapott válaszok teljes mértékben igazolják az elvárásainkat, a választ adók 65%-a (196 fő) szeretne az elsődleges munkaerő-piacon munkát vállalni a jövőben, de igen magas, 57%-os (170 fő) a közfoglalkoztatást választók aránya. A legbiztosabb, legkiszámíthatóbb lehetőségnek ezt tartják, amit Szabó (2013) kutatási eredményei is bizonyított. A közfoglalkoztatás nem engedi a párhuzamos munkavállalást a közfoglalkoztatott részéről, ami az elsődleges munkaerőpiacra visszatérés ellenőztője lehet. *H2 – Elvárásunk szerint a megkérdezettek jelentős része az elsődleges munkaerő-piacon szeretne munkát vállalni a jövőben, munkaviszony keretében – beigazolódott.* A közfoglalkoztatás a legjobb „próbaidő”, amikor közalkalmazotti kinevezés szükségessé és lehetségessé válik, a már megismert kollegák közül lehet választani. A program résztvevői közül mindösszesen 19 fő (6%) nyilatkozott úgy, hogy önálló vállalkozás indításában is gondolkodik, illetve 35 főtől a külföldi munkavállalás sem áll távolumé Érdekessége a 2. ábrának, hogy a megkérdezettek 2%-a, tehát 7 fő a nem bejelentett foglalkoztatást, a feketemunkát is megjelölte újabb elhelyezkedési alternatívaként. *H3 – Feltételezésünk, hogy a közfoglalkoztatásban résztvevők el akarják kerülni a feketemunkát – beigazolódott.* Tapasztalatunk az, hogy az emberek a legális, bejelentett munkát keresik. Ebben nagy szerepe van annak, hogy az egészségbiztosítási ellátáshoz való jogosultság szempontjából a jelenleg hatályos jogszabályi előírások (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről) értelmében annak, akinek az egészségügyi szolgáltatás igénybevételét megalapozó jogviszonya rendezetlen, a megfelelő egészségügyi ellátás megszerzése érdekében egészségügyi szolgáltatási járulékot kell fizetnie. Ennek megfizetését bizonyos jövedelmi határokon belül az önkormányzat átvállalhatja. A lehetséges másik indok a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülőnek, a megállapítást követő egy évben a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságának fennállása alatt legalább 30 nap időtartamban közfoglalkoztatásban, munkaviszony jellegű foglalkoztatásban, egyszerűsített foglalkoztatásban vagy háztartási munkában megszerzett jogviszonnyal kell rendelkeznie, a továbbfolyósításhoz.

2. ábra Milyen munkát szeretne vállalni a jövőben?

Forrás: Saját szerkesztés

A kutatásunk további részében arra kerestük a választ, hogy a közfoglalkoztatott – az iskolai végzettségét figyelembe véve – mennyire elégedett a közfoglalkoztatásban betöltött munkakörével. A közfoglalkoztatottak 30%-a (100 fő) teljesen elégedett és 64 fő (21,3%) inkább elégedett a betöltött közfoglalkoztatási munkakörével. 82 fő (a megkérdezettek 27%-a) válaszolta, hogy elégedett meg nem is a betöltött munkakörével. Az elégedetlenek valószínűleg a magasabb iskolai végzettségűek közül kerülnek ki, valamint a szellemi munkát végezni akaró középfokú végzettséggel rendelkező nők (Bácsné 2014), akiket fizikai munkakörbe vettek fel. Ide vonatkozóan megállapítható, hogy bizonyos típusú munkafeladatok olyan fizikai igénybevételt jelentenek, amelyeknek inkább a férfiak felelnek meg (Vántus et al. 2011).

4. Összegzés

A közfoglalkoztatás rendszere végigkíséri történelmünket már a középkortól kezdve, persze a korszakokkal összefüggésben különböző formában és funkcióban kellett jelen lennie. Közös vonásuk, hogy mindig ama időszakokban került előtérbe, amikor a gazdaságban és a foglalkoztatásban valamilyen változási folyamat következett be. Az állam oldaláról nézve az elmúlt időszakban többek között ennek segítségével is megpróbált újabb munkahelyeket teremteni, s a rendszer átalakításával gyarapítani

kívánja a foglalkoztatottság arányát. Ez társadalmi szempontból előnyös képet fest, azonban általában véve keveset tudni arról, hogy milyen lecsapódásokat okoz a közfoglalkoztatás a résztvevők szintjén, illetve ezen célcsoporton belül milyen egyéni tényezők jelennek meg a munkanélküliség összefüggésében. Ennek okán, 2013 tavaszán kutatást végeztünk az Észak-Alföldi Régió egyik városában, a Debrecen vonzáskörzetéhez tartozó Hajdúböszörményben. Célunk az volt, hogy a közfoglalkoztatási jogviszonyban lévő emberek egy részével, olyan kvantitatív kutatást végezzünk, amely rávilágít a foglalkoztatás eme formájának egyéni szintű jellemzőire.

Tekintettel arra, hogy a közfoglalkoztatás beavatkozás az állam részéről, mind a gazdaság működésébe, mind a munkaerő-piaci folyamatokba, egy jól működő gazdaságban csak átmeneti jellegű lehet.

Ha szeretnénk válaszolni a közfoglalkoztatás intézményét ért bírálatokra, annak tekintetében, hogy mennyiben teljesíti a tőle elvártakat, akkor ennek az eredménynek a birtokában azt állapíthatjuk meg, hogy a közfoglalkoztatás mindenképpen a *feketemunka ellenőszítőnzőjeként hat* (Nagy–Való 2013, 2014), mint ahogy azt céljaként kitűzte. Sokan egyetlen lehetőségnek tartják a közfoglalkoztatást a jövedelemszerzésre.

Jövőbeli cél lenne, hogy a közfoglalkoztatási program *fenntartható munkahelyeket teremtsen*, ehhez az alábbi feltételek szükségesek: működési költségek árbevételből való fedezése, termelés és szolgáltatás nyújtása a piac igényei alapján, piackutatás, stratégiai menedzsment, stb. javasoljuk, hogy Hajdúböszörmény Város Önkormányzata közfoglalkoztatási programjának előkészítése, illetőleg megvalósítása során még szorosabban együttműködjön a kisebbségi önkormányzattal, a területén működő civil szervezetekkel, valamint az illetékes munkaügyi kirendeltséggel. Az együttműködés elősegítheti a program célzott, hatékony megvalósítását, *jó gyakorlatok* születését és elterjedését, illetőleg hozzájárulhat ahhoz, hogy a roma lakosság megfelelő arányban váljon résztvevőjévé a közfoglalkoztatási programoknak. Annak érdekében, hogy a közfoglalkoztatás eredményes legyen, a munkaadó elérje a szakmai céljait és a közpénzeket is jól használja fel, hatékony szervezésre, munkairányításra, továbbá ellenőrzésre van szükség.

Felhasznált irodalom:

Antalik I. – Juhász T. – Kovács I. – Madarász I. – Poór J. – Szabó I. (2013): *Foglalkoztatás és atipikus foglalkoztatás Komárom-Komárno térségben*. Szent István Egyetem, Gödöllő–Komárom, 255. o.

Artner A. (2013): Közfoglalkoztatás és versenyképesség. *Munkaügyi Szemle*, 1, 6, 16. o.

- Bácsné Bába É. (2014): Kisgyermekes anyák a munkaerőpiacon: Pro és contra. (Mothers with young children in labour market: pros and cons.) *A Virtuális Intézet Közép-Európa kutatására Közleményei*, VI(1-2), 250-259. o.
- Bagó J. (2013): A közfoglalkoztatás célja és szabályozása. *Munkaiügyi Szemle*, 1, 4-5. o.
- Boone, J. – Ours, J. (2004): Effective Active Labor Market Policies. *Discussion Paper 1335*, The Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn. <http://ftp.iza.org/dp1335.pdf>.
- European Commission (2010): *Active labor market policies for the EU2020-strategy: ways to move forward*. Letöltés dátuma: 2010.10.26. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=hu&eventsId=281&furtherEvents=yes>.
- Csoba J. (2010): Segély helyett munka. A közfoglalkoztatás formái és sajátosságai. *Szociológiai Szemle*, 20(1), 26-52. o. ISSN 1216-2051.
- Dar, A. – Tzannatos, Z. (1999): Active labour market programs: A review of the evidence from Evaluations. *Working paper*, World Bank, http://rru.worldbank.org/documents/toolkits/labor/toolkit/pdf/reference/Dar_Tzannatos_1999_854C0.pdf.
- Hudomiet P. – Kézdi G. (2008): Az aktív munkaerő-piaci programok nemzetközi tapasztalatai. *Kormányzás, Közpénzügyek, Szabályozás*, 3, 1, 3-37. o. http://www.kormanyzas.hu/081/01_Hudomiet-Kezdi.pdf.
- Kis K. (2008): The examination of settlement functions in the Hódmezővásárhely micro-region according to the institutional provision. *Agrár- és Vidékfejlesztési Szemle*, 1, 1-6. o.
- Kis K. (2012): A vidéki erőforrások helyzete és szerepe a Hódmezővásárhelyi kistérség gazdaságában. *Doktori értekezés*, Debreceni Egyetem, Debrecen.
- Központi Statisztikai Hivatal (2014): *Statisztikai Tükör. Munkaerő-piaci folyamatok, 2013*. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mpf/mpf1312.pdf>.
- Lőrincz L. (2013): Az önkormányzatok szerepe a közfoglalkoztatásban. *Önkormányzatok szerepe a Vidékstratégia megvalósításában Konferencia sorozat*, Magyar Önkormányzatok Szövetsége, 2013. október 22., Nyírcsaholy.
- Nagy Z. I. – Való V. (2013): The Lawful Execution of Employer Rights Is an Important Subsystem of Corporate Governance (A Labor Case Study.) *Danube: Law and Economics Review*, 4(3), 201-217. o.
- Nagy Z. I. – Való V. (2014): Specialities of the Hungarian Labor Law (Case study). *Journal on Legal and Economic Issues of Central Europe*, 5(1), 69-78. o.
- Oláh J. (2013): A foglalkoztatottság aktuális kérdései az Észak-alföldi Régióban. *Habilitációs értekezés*, Debreceni Egyetem, Debrecen.
- Szabó A. (2013): A közfoglalkoztatás a gazdasági ciklusok kontextusában. *Doktori értekezés*, Debreceni Egyetem, Debrecen.
- Vántus A. – Felföldi J. – Nagy G. (2011): A legeltetéses és legeltetés nélküli tejlómarhataartás ökonómiai és munkaszervezési kritikus pontjainak elemzése. *Gyepgazdálkodási Közlemények*, 1, 47-52. o.
1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról.
1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről.
1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről.

2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról.

2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről.